ปีที่ 6 ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน 2565

สารจากบรรณาธิการ...

สวัสดีค่ะ ช่วงเดือนพฤศจิกายน อุณหภูมิสูงสุดอยู่ในช่วง 31 - 34 องศาเซลเซียส และต่ำสุด 19 - 25 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนอยู่ในช่วง 10 - 60 มิลลิเมตร ยกเว้นทางภาคใต้ มีปริมาณฝน อยู่ในช่วง 190 - 450 มิลลิเมตร ความชื้นสัมพัทธ์ 70 - 90 % ซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละภาค ในช่วงนี้เริ่มเข้าสู่ฤดูหนาวปริมาณฝนเริ่มลดน้อยลง หลังจากผ่านพ้นช่วงระยะเวลาฝนตกหนักในเดือนที่แล้ว ทำให้พื้นที่การเกษตรหลายแห่งได้รับผลกระทบจากการถูกน้ำท่วมขัง นอกจากจะสร้างความเสียหายให้กับผลผลิตทางการเกษตรแล้ว ยังส่งผลต่อดินทำให้ช่องว่างหรือรูพรุนดินทั้งขนาดใหญ่ และขนาดเล็กอิ่มตัวด้วยน้ำ ดินอ่อนตัว โครงสร้างดินง่ายต่อการถูกทำลาย ในฉบับนี้มีวิธีการจัดการดินหลังน้ำลดมาฝากทุกท่านกันค่ะ รวมถึงยังมีโรคพืชชนิดต่าง ๆ ที่สามารถเกิดขึ้นได้หลังน้ำท่วม อาทิ โรคกาบใบแห้งในข้าวที่มีสาเหตุเกิดจากเชื้อรา โดยโรคนี้สามารถทำความเสียหายให้กับต้นข้าวตั้งแต่ระยะกล้าไปจนถึงระยะใกล้เก็บเกี่ยว ดังนั้น ขอให้เกษตรกรเฝ้าระวังและสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ หากพบการระบาดให้รีบหาทางป้องกันกำจัดโดยเร็ว และในฉบับนี้ยังมีการใช้ประโยชน์จากแมลงวันลายในการย่อยซากอินทรียวัตถุ ขยะอินทรีย์ และมูลสัตว์ รวมถึงการเฝ้าระวังศัตรูพืชกักกันกับพืชส่งออก เช่น มะพร้าวน้ำหอม มะละกอ และมะม่วง นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนเกษตรกร ซึ่งเป็นการเรียนรู้ร่วมกันของเกษตรกรโดยการปฏิบัติจริง เริ่มตั้งแต่เพาะปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยว โดยร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรสามารถป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้ทันเวลาก่อนเกิดการระบาด แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้าสวัสดีค่ะ

คณะทำงาน : นางสาวสุมนา สิมาสฤษฎ์ นางสินันต์ธร จันทร นางชิดชนก ไชยพงษ์
นางสาวเบญจมาภรณ์ ซุ่มจิตร นางสาววรนาฏ โคกเย็น
นางสาวกันยากร อุทัย นางสาวปวีณา เดชคอบุตร นางสาวสุภาพ ปิ่นแก้ว นางสาวอุดมศรี
อุ่นโชคดี และนางจันทร์จรัส เกียรติ์ทวีมั่นคง

เตือนเฝ้าระวังศัตรูพืช

ประจำเดือน พฤศจิกายน 2565

1

สูงสุด 31 - 33 °C
ต่ำสุด 19 - 21 °C

ปริมาณฝน
15 - 30 มม.

ความชื้นสัมพัทธ์
70 - 75 %

- ข้าว ระวัง เพลี้ยกระโดดหลังขาว เพลี้ยจักจั่นสีเขียว แมลงสิง หนอนห่อใบข้าว โรคไหม้ข้าว โรคใบขีดสีน้ำตาล
- ข้าวโพด ระวัง หนอนกระทู้ข้าวโพดลายจุด หนอนเจาะลำต้น โรคราน้ำค้าง โรคใบไหม้แผลใหญ่
- ไม้ผล ระวัง หนอนเจาะลำต้น หนอนกินใบ โรคแอนแทรคโนส โรคราดำ โรคราน้ำค้าง โรครากเน่าโคนเน่า
- ผัก ระวัง หนอนกระทู้ผัก หนอนกระทู้หอม โรคเน่าเละในพืชตระกูลกะหล่ำ

2

สูงสุด 32 - 34 °C
ต่ำสุด 22 - 24 °C

ปริมาณฝน
20 - 40 มม.

ความชื้นสัมพัทธ์
70 - 75 %

- ข้าว ระวัง เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล แมลงสิง หนอนห่อใบข้าว โรคไหม้ข้าว โรคขอบใบแห้ง
- มันสำปะหลัง ระวัง แมลงหวี่ขาวยาสูบ เพลี้ยแป้ง โรคโคนเน่าหัวเน่า โรคแอนแทรคโนส โรคใบด่าง
- อ้อย ระวัง ด้วงหนวดยาว หนอนกออ้อย โรคใบขาว โรคเหี่ยวเน่าแดง โรคราสนิม โรคแส้ดำ

3

สูงสุด 31 - 33 °C
ต่ำสุด 20 - 22 °C

ปริมาณฝน
10 - 20 มม.

ความชื้นสัมพัทธ์
70 - 75 %

- ข้าว ระวัง เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยไฟ หนอนห่อใบข้าว แมลงสิง โรคขอบใบแห้ง โรคไหม้ข้าว โรคใบขีดสีน้ำตาล
- ผัก ระวัง หนอนกระทู้ผัก หนอนกระทู้หอม โรคราสนิมขาวในผักบุ้ง โรคแอนแทรคโนส โรคราน้ำค้าง
- อ้อย ระวัง ด้วงหนวดยาว หนอนกออ้อย โรคใบขาว โรคเหี่ยวเน่าแดง

4

สูงสุด 32 - 34 °C
ต่ำสุด 23 - 25 °C

ปริมาณฝน
40 - 60 มม.

ความชื้นสัมพัทธ์
70 - 75 %

- มันสำปะหลัง ระวัง แมลงหวี่ขาวยาสูบ เพลี้ยแป้ง โรคใบด่าง ไรแดง โรคพุ่มแจ้ โรคโคนเน่าหัวเน่า
- ไม้ผล ระวัง หนอนกินใบ ด้วงหนวดยาวเจาะลำต้น เพลี้ยไก่แจ้ เพลี้ยแป้ง โรครากเน่าโคนเน่า โรคใบติดหรือใบไหม้
- มะพร้าว ระวัง หนอนหัวดำ แมลงดำหนาม ด้วงแรด ด้วงงวง
- ยางพารา ระวัง โรคใบร่วงชนิดใหม่ของยางพารา โรคใบร่วง โรครากขาว

5

สูงสุด 31 - 33 °C
ต่ำสุด 23 - 25 °C

ปริมาณฝน
190 - 450 มม.

ความชื้นสัมพัทธ์
80 - 90 %

- ปาล์มน้ำมัน ระวัง หนอนปลอกเล็ก ด้วงกุหลาบ ด้วงแรด โรคลำต้นเน่า โรคทะลายเน่า
- มะพร้าว ระวัง หนอนหัวดำ แมลงดำหนาม ด้วงแรด ด้วงงวง
- ไม้ผล ระวัง หนอนเจาะลำต้น หนอนชอนใบ โรครากเน่าโคนเน่า โรคใบจุดสาหร่าย
- ยางพารา ระวัง โรคใบร่วงชนิดใหม่ของยางพารา โรคใบร่วง โรครากขาว โรคหน้ายางแห้ง โรคราแป้ง

ติดต่อ : สำนักงานเกษตรอำเภอ, สำนักงานเกษตรจังหวัด ใกล้บ้านท่าน / จัดทำโดย : กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดศัตรูพืช กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย กรมส่งเสริมการเกษตร / ข้อมูลสภาพอากาศ : กรมอุตุนิยมวิทยา

ข่าวสารวิชาการ กอป.
ปีที่ 6 ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน 2565

การเตรียมดินและจัดการดินหลังน้ำท่วม

น้ำท่วมในพื้นที่การเกษตร นอกจากจะสร้างความเสียหายให้ผลผลิตทางการเกษตรแล้ว ยังส่งผลต่อดินทำให้ช่องว่างหรือรูพรุนดินทั้งขนาดใหญ่ และขนาดเล็กอิ่มตัวด้วยน้ำ ดินอ่อนตัว โครงสร้างดินง่ายต่อการถูกทำลาย เกิดการอัดแน่นได้

การเตรียมดินและจัดการดินหลังน้ำท่วม

ต้องมีความระมัดระวัง!! เพื่อเพาะปลูกพืชได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

แนวทางการปฏิบัติ

หากมีน้ำขัง : ให้ระบายน้ำออกจากพื้นที่ให้เร็วที่สุด โดยเฉพาะไม้ผล เป็นการเติมอากาศให้กับดิน เร่งการฟื้นตัวของรากพืชในการดูดอาหาร

หลังน้ำลดหน้าดินยังเปียก ห้ามเข้า ไปเหยียบย่ำ หรือนำเครื่องจักรกลเข้าไปในแปลง เพราะจะทำให้ดินอัดแน่น ระบายน้ำไม่ดี ขาดการถ่ายเทของอากาศ ทำให้รากพืชเจริญได้ไม่ดี

พักดินให้แห้ง ปล่อยพื้นที่ทิ้งว่างไว้ให้หญ้า และวัชพืช หรือปลูกพืชตระกูลถั่ว เพื่อปรับปรุงดิน เช่น ปอเทือง อัตรา 5 กิโลกรัมต่อไร่ เป็นต้น

โรยปูนขาว หรือโดโลไมท์ อัตรา 200-500 กิโลกรัมต่อไร่ เพื่อปรับสภาพดิน **และใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก** อัตรา 3-4 ตันต่อไร่ เพื่อปรับโครงสร้างดิน

ปลูกพืชที่มีการไถพรวนดินน้อย เพื่อลดการรบกวนดิน หรืออาจปลูกพืชที่มีอายุสั้น เก็บผลผลิตได้เร็ว ทนทานต่อสภาพแวดล้อม เช่น พริกขี้หนู คะน้า เป็นต้น

ข้อควรระวัง

หากดินยังมีความชื้นอยู่มาก อาจเกิดโรคจากเชื้อรา ควรปรับปรุงดินด้วยปูนขาว 200 ถึง 300 กิโลกรัมต่อไร่ รวมทั้งการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์ม่า (เชื้อราสีเขียว) ใส่ลงในดิน ช่วยทำให้ป้องกันโรครากเน่าได้

เรียงเรียงโดย : กลุ่มส่งเสริมการจัดการดินปุ๋ย
กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย
กรมส่งเสริมการเกษตร

ข่าวสารวิชาการ กอป.
ปีที่ 6 ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน 2565

เตือนการระบาดโรคกาบใบแห้ง

เตือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวในทุกภาคของประเทศไทย เฝ้าระวังการระบาดโรคกาบใบแห้งโดยเฉพาะนาข้าวหลังน้ำท่วม โดยโรคนี้สามารถทำให้ต้นข้าวเสียหายตั้งแต่ระยะกล้าถึงระยะใกล้เก็บเกี่ยว ดังนั้นเกษตรกรควรหมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ หากพบการระบาดให้ดำเนินการควบคุมและป้องกันกำจัดก่อนเกิดการระบาดรุนแรง หรือสามารถขอคำแนะนำได้ที่เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ หรือสำนักงานเกษตรจังหวัดใกล้บ้าน

เชื้อสาเหตุ : เชื้อรา *Rhizoctonia solani* (*Thanatephorus cucumeris* (Frank) Donk)

ลักษณะอาการ

พบในข้าวตั้งระยะแตกกอจนถึงระยะใกล้เก็บเกี่ยว แผลมีสีเขียวปนเทา กว้างประมาณ 1 - 4 มิลลิเมตร ยาวประมาณ 2 - 10 มิลลิเมตร ปรากฏตามกาบใบตรงบริเวณใกล้ระดับน้ำ แผลจะลุกลามขยายใหญ่ขึ้นจนมีขนาดไม่จำกัดและลุกลามขยายขึ้นถึงใบข้าว พันธุ์ข้าวที่อ่อนแอแผลสามารถลุกลามถึงใบธงและกาบหุ้มรวงข้าว ทำให้ใบและกาบใบเหี่ยวแห้ง ผลผลิตจะลดลง และหากต้นข้าวมีการแตกกอมากหรือมีการปลูกข้าวหนาแน่นเกินไป จะทำให้เกิดโรครุนแรง

การแพร่ระบาด

เชื้อราสามารถสร้างเม็ดขยายพันธุ์ลักษณะเป็นเม็ดเล็ก ๆ ตกค้างอยู่บนตอซังวัชพืช และในดินได้นาน มีชีวิตข้ามฤดูหมุนเวียนทำลายข้าวได้ตลอดฤดูการทำนา นอกจากนี้สภาพอากาศที่มีความชื้นและอุณหภูมิสูง การใส่ปุ๋ยไนโตรเจนสูงเกินไปและปลูกต้นข้าวขึ้นหนาแน่น เป็นปัจจัยในการระบาดมากยิ่งขึ้น

วิธีการป้องกันกำจัด

1. สำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ
2. หลังเก็บเกี่ยวข้าว และเริ่มฤดูใหม่ ควรพลิกไถหน้าดินตากแดด เพื่อทำลายเม็ดขยายพันธุ์ ของเชื้อราสาเหตุโรค
3. กำจัดวัชพืชตามคันนาและแหล่งน้ำ เพื่อทำลายพืชอาศัยของเชื้อราสาเหตุโรค
4. ใช้ชีวภัณฑ์บาซิลลัส ซับทิลิส (*Bacillus subtilis*) อัตราตามที่ระบุในฉลาก
5. ใช้สารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น โพรพิโคนาโซล เพนไซคูรอน อัตราตามที่ระบุในฉลาก โดยพ่นสารป้องกันกำจัดเชื้อรานี้ในบริเวณที่เริ่มพบโรคระบาด ไม่จำเป็นต้องพ่นทั้งแปลง เพราะโรคกาบใบแห้งจะเกิดเป็นหย่อม

ข้อมูลจาก : กรมการข้าว
เรียงเรียงโดย : กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดศัตรูพืช
กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย
กรมส่งเสริมการเกษตร

ข่าวสารวิชาการ กอป.
ปีที่ 6 ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน 2565

แมลงวันลาย (Black Soldier Fly : BSF)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Hermetia illucens* พบได้ในสภาพภูมิอากาศเขตอบอุ่นและร้อนชื้น ชอบอาศัยตามธรรมชาติที่มีพุ่มไม้ กินน้ำและน้ำหวานเป็นอาหาร วางไข่บนเศษผัก ผลไม้ ไม่เป็นพาหะนำโรค ไม่เป็นศัตรูพืช สามารถย่อยซากอินทรียวัตถุ ขยะอินทรีย์และมูลสัตว์ได้ดี ควบคุมแมลงวันบ้านได้ และไม่ก่อให้เกิดความรำคาญต่อชุมชน

1. ระยะไข่ (Eggs)

เป็นรูปวงรี สีเหลืองอ่อนหรือสีครีม สีเข้มขึ้นตามระยะเวลา ใช้เวลา 3-4 วัน ฟักเป็นตัวหนอน

2. ระยะหนอน (Larvae)

ลักษณะตัวอ้วน แบน สีขาวครีม ตัวหนอนจะลอกคราบ 8 ครั้งก่อนเข้าดักแด้ ใช้เวลา 14-18 วัน

3. ระยะก่อนเข้าดักแด้ (Prepupa)

เป็นระยะที่เหมาะนำไปใช้ประโยชน์

วงจรชีวิตของแมลงวันลาย

4. ระยะดักแด้ (Pupa)

ลำตัวจะมีสีดำเข้มและผิวแห้งแข็ง ใช้เวลาฟักเป็นตัวแมลงประมาณ 10-15 วัน

5. ระยะตัวเต็มวัย (Adult)

ขนาดลำตัวยาวประมาณ 16 มม. มีอายุ 8-15 วัน ออกไข่ได้ 400-900 ฟอง วางไข่เป็นกลุ่มบนพื้นผิวที่แห้ง ใกล้ๆ กับขยะอินทรีย์

คุณค่าทางอาหารสัตว์ของหนอนแมลงวันลาย

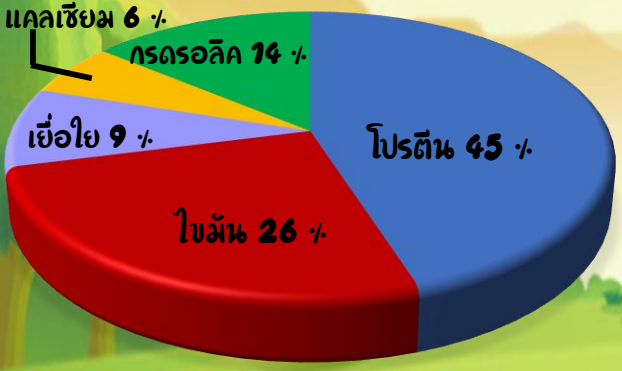

การใช้ประโยชน์แมลงวันลาย

1. หนอนแมลงวันลายสามารถย่อยขยะอินทรีย์ได้เร็วกว่าไส้เดือนดิน 5 เท่า
2. หนอนแมลงวันลายเป็นแหล่งโปรตีนทางเลือกในการผลิตอาหารสัตว์
3. มูลของของหนอนแมลงวันลายมีอินทรียวัตถุสูงถึง 70 เปอร์เซ็นต์ สามารถนำมูลหนอนมาปลูกผักอินทรีย์ได้
4. ปลอกหนอน ปลอกดักแด้มีแคลเซียมสูง เป็นไคโตซานอย่างดี สามารถนำไปเป็นอาหารสัตว์ เป็นแหล่งทดแทนแคลเซียมได้

ข้อมูลจาก
เรียงเรียงโดย : กลุ่มส่งเสริมการควบคุมศัตรูพืชโดยเทคโนโลยีรังสี
กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย
กรมส่งเสริมการเกษตร

ข่าวสารวิชาการ กอป.
ปีที่ 6 ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน 2565

ศัตรูพืชเฝ้าระวังเพื่อการค้าระหว่างประเทศ

กรมวิชาการเกษตร ได้สำรวจเฝ้าระวังศัตรูพืชกักกันกับพืชส่งออกในแปลงปลูกตามภาคต่าง ๆ พบศัตรูพืช ดังนี้

มะพร้าวน้ำหอม

แมลงศัตรูพืช
- อันดับ Coleoptera 3 วงศ์ 3 ชนิด
- อันดับ Lepidoptera 3 วงศ์ 3 ชนิด
- อันดับ Hemiptera 2 วงศ์ 2 ชนิด

โรค
- โรคใบจุด สาเหตุเกิดจาก *Pestalotiopsis*
- โรคใบจุดสาหร่าย สาเหตุเกิดจาก *Cephaleuros virescens*
- โรคเปลือกแตกยางไหล สาเหตุเกิดจาก *Ceratocystis paradoxa*
- โรคยอดเน่าและผลเน่า สาเหตุเกิดจาก *Phytophthora palmivora*
- โรครากเน่า สาเหตุเกิดจาก *Ganoderma*

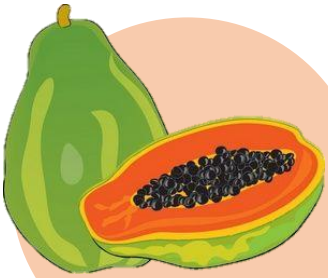

มะละกอ

แมลงศัตรูพืช
- อันดับ Thysanoptera 1 วงศ์2 ชนิด
- อันดับ Hemiptera 2 วงศ์2 ชนิด

โรค
- โรคแอนแทรคโนสบนผล สาเหตุเกิดจาก *Colletotrichum gloeosporioides*
- โรคผลเน่า สาเหตุเกิดจาก *Lasiodiplodia theobromae*
- โรคจุดดำ สาเหตุเกิดจาก *Asperisporium caricae*
- โรคใบจุด สาเหตุเกิดจาก *Alternaria alternate, Corynespora cassiicola, Cercospora, Phoma และ Mycosphaerella*
- โรครากเน่าโคนเน่า สาเหตุเกิดจาก *Phytophthora plamivora*
- โรคราแป้ง สาเหตุเกิดจาก *Oidium*
- โรคจุดวงแหวน สาเหตุเกิดจาก *Papaya* ringspot virus

มะม่วง

แมลงศัตรูพืช
- อันดับ Coleoptera 2 วงศ์ 5 ชนิด
- อันดับ Diptera 2 วงศ์3 ชนิด
- อันดับ Hemiptera 6 วงศ์16 ชนิด
- อันดับ Lepidoptera 1 วงศ์ 1 ชนิด
- อันดับ Thysanoptera 1 วงศ์ 1 ชนิด

โรค
- โรคแอนแทรคโนส สาเหตุเกิดจาก *Colletotrichum gloeosporioidea*
- โรคยอดเน่าและผลเน่า สาเหตุเกิดจาก *Phytophthora palmivora*
- โรคราแป้ง สาเหตุเกิดจาก *Oidium mangiferae*
- โรคจุดสาหร่าย สาเหตุเกิดจาก *Cephaleuros virescens*
- โรคราสีชมพู สาเหตุเกิดจาก *Corticium salmonicolor*

ข้อมูลจาก สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตร
เรียงเรียงโดย : กลุ่มจัดการศัตรูพืชหลังการเก็บเกี่ยว
กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย
กรมส่งเสริมการเกษตร

ข่าวสารวิชาการ กอป.
ปีที่ 6 ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน 2565

6 step

Farmer Field School (FFS)

การดำเนินกิจกรรมโรงเรียนเกษตรกร

การเรียนรู้ร่วมกันของเกษตรกรโดยการปฏิบัติ

"เริ่มตั้งแต่การเพาะปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว"

6 Goals

ขยายผลสู่ชุมชน และเกษตรกรรายอื่น ๆ

5 สรุปผลโดยการพิจารณา เรื่องการ**ลดต้นทุน ความปลอดภัย** ต่อตัวเกษตรกร **สิ่งแวดล้อม** และ**รายได้** (ผลกำไร)

4 ศึกษา ทดสอบจากการปฏิบัติจริงในแปลงเรียนรู้ โดย**เกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้**

3 ร่วมกันพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหา เน้นการใช้ **หลักการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (IPM)** จัดทำแปลงเรียนรู้ เพื่อมุ่งสู่การเห็นผลเชิงประจักษ์

2 ค้นหาสาเหตุของปัญหาโดยการทำ**ปฏิทินปลูกพืช** (Crop calendar)

1 วิเคราะห์**ปัญหาและความต้องการ**ในพื้นที่ร่วมกัน โดยใช้ข้อมูลของสมาชิกทุกคน

START

เรียงเรียงโดย : กลุ่มส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านอารักขาพืชและดินปุ๋ย
กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย กรมส่งเสริมการเกษตร